

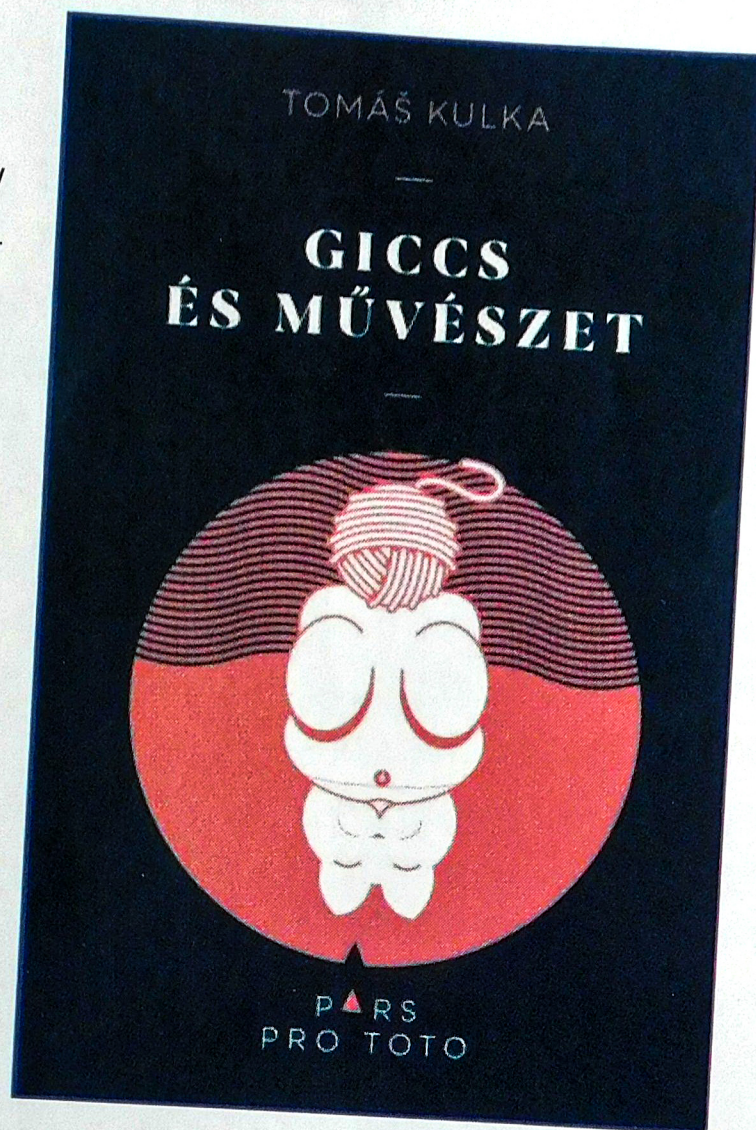
Az érték csalárdsága

A giccs mindenütt körülvesz bennünket. Olykor úgy érzi az ember, menten belefulladás, s ez érthető is – a fogyasztói társadalom és a jólét csúcsra járhatja ezt a „műfajt”. De próbáltuk-e már meghatározni, hol kezdődik és hol ér véget a giccs? Ez már komolyabb filozófiai kaland, mint kijelenteni bármely műalkotásról vagy ember alkotta tárgyról (netán a természet művéről?), hogy giccs.

Tomáš Kulka kortárs filozófus az esztétika egyik legizgalmasabb kérdését járja körül a tudomány módszertanával, hiszen, mint írja, „a giccs a modern kultúra botránya, és könnyű préda azoknak, akik szeretnék lejáratni azt”.

A giccshez gyengébb pillanataiban mindenki vonzódik – még ha nem is vallod be, Olvasó: ugye megesett már, hogy megindított egy cuki kiscicás naptár –; kereskedelmileg bombasiker; a reklámcégek, a politikai pártok előszeretettel használják; a vallások sem mentesek tőle; sőt totalitárius rezsimék épülnek a giccsre. Bár általában a képzőművészet körébe utaljuk a giccsműveket, a szerző áttekinti az irodalmi, a zenei, a fényképészeti és az építészeti giccs eseteit is – valójában minden művészeti ág ki tudja termelni a maga giccsét, ahogy az élet hétköznapi területein is lépten-nyomon belebotlunk.

A könyvből választ kapunk vonzalmunk lehetséges okaira, és kiderül, hogy nem csak az iskolázatlan és „rossz ízlésű” közönség fogyasztja a giccsset, sőt, nem is kizárólag amatőr festők és dilettáns fűzfapoéták „betegsége” ez, hanem jelentős művészeknél is felfedezhetők giccsvonások. De vajon miért rossz esztétikailag egy giccs-

mű? Mert az egyértelmű, hogy nem szimpla művészi kudarccal van dolgunk, valamiféle félresikerült alkotással. „Van a giccsben valami, ami megkülönbözteti a silány művészettől” – veti fel a szerző, és a könyvben egy nyomozás izgalmával kecsegtet, mi is ez a valami.

A kötet visszatérően idézi Milan Kunderát, aki egy giccs-szimpoziumon szólt hozzá a témához, és páratlanul pontosan ragadta meg a jelenség létezésének és virágzásának lényegét. Kundera szerint a giccs „a lét határozott igenléséből” fakad. Vagyis mindent elutasít, ami a létezés alapjaira kérdez rá – ezért feldúl, gondolkodásra serkent, elbizonytalanít –, és „kizárja látószögéből mindazt, ami az emberi létben esszenciálisan elfogadhatatlan”. A világhírű író ehhez szemléltetésképp egy meghökkentően érzékletes képet használ, amelyet illemtudásból itt nem közlünk, a kötetben olvasva azonban „aha-élményként” hat a szembesülés a

nem épp finomkodó láttelellettel.

Az MMA Kiadó *Pars pro toto* sorozatát laudáltuk már itt a Könyvhét hasábjain; most is idekívánkozik mind a kötet küllemének, mind tartalmának dicsérete: egyrészt az ötletes és művészi vizualitás okán, másrészt a könnyen befogadható, remekül magyarított filozófiai szöveget üdvözölve.

Laik Eszter

Tomáš Kulka:

GICCS ÉS MŰVÉSZET

Pálfalusi Zsolt fordítása

MMA Kiadó, 184 oldal, 3500 Ft